

ผลงานรายบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำบาดาล
ภายใต้การมีส่วนร่วมของท้องถิ่นและชุมชน

จัดทำโดย นางสาววัชรพร เสียงสังข์
รหัส 9944

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารระดับสูง : ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และคุณธรรม รุ่นที่ 99
วิทยาลัยนักบริหาร สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน สำนักงาน ก.พ.

ประจำปี 2567

ลิขสิทธิ์ของสำนักงาน ก.พ.

ผลงานรายบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำบาดาล
ภายใต้การมีส่วนร่วมของท้องถิ่นและชุมชน

จัดทำโดย นางสาววัชรพร เสียงสังข์
รหัส 9944

หลักสูตรนักบริหารระดับสูง : ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และคุณธรรม รุ่นที่ 99
วิทยาลัยนักบริหาร สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน สำนักงาน ก.พ.
ประจำปี 2567

รายงานนี้เป็นความคิดเห็นเฉพาะบุคคลของผู้ศึกษา

สำนักงาน ก.พ.

เอกสารผลงานรายบุคคลนี้ อนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรมหลักสูตรนักบริหาร
ระดับสูง : ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และคุณธรรม ของสำนักงาน ก.พ.

บรรจงจิตต์ อังศุสิงห์
อาจารย์ที่ปรึกษา

จุฬา สุขมานพ
อาจารย์ที่ปรึกษา

สุชาดา ไทยบรรเทา
อาจารย์ที่ปรึกษา

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

การศึกษา เรื่อง “การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำบาดาล ภายใต้การมีส่วนร่วมของท้องถิ่นและชุมชน” มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำบาดาล ภายใต้การมีส่วนร่วมของท้องถิ่นและชุมชน เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์จากโครงการที่กรมทรัพยากรน้ำบาดาลดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป ซึ่งจากการดำเนินงานของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล มีความท้าทายต่อการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำบาดาล เป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากงบประมาณมีอยู่อย่างจำกัด ไม่สามารถแก้ไขปัญหานี้ได้ในทุกพื้นที่ อีกทั้งศักยภาพน้ำบาดาลในบางพื้นที่ ยังไม่สามารถตอบโจทย์ความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้ นอกจากนี้ปัญหาการไม่ใช้ประโยชน์จากโครงการ หรือประชาชนไม่สามารถดูแลและใช้งานโครงการได้อย่างยั่งยืน รวมถึงไม่มีความรู้ในการบำรุงรักษาระบบประปาบาดาล และบ่อน้ำบาดาล ส่งผลให้โครงการที่ดำเนินการไม่ได้รับการบำรุงรักษา รวมถึงขาดการบูรณาการร่วมกันกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้แหล่งน้ำบาดาลหลายแหล่งมีสภาพที่เสื่อมโทรมลง เนื่องจากหน่วยงานที่รับถ่ายโอนภารกิจและประชาชนยังมีความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องน้ำบาดาลไม่มากเพียงพอ ส่งผลให้มักไม่มีจิตสำนึก ในการอนุรักษ์/หวงแหนทรัพยากรน้ำบาดาล อีกทั้งงานด้านการประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้และสร้างความเข้าใจ ด้านน้ำบาดาลยังมีน้อย ไม่ครอบคลุม และไม่ตรงกลุ่มเป้าหมาย การดำเนินงานโครงการส่วนใหญ่ยังขาดการติดตาม ประเมินผล และการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา รวมถึงขาดการบูรณาการร่วมกันกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (ขาดพันธมิตร) เพื่อร่วมกันสร้างความยั่งยืนให้กับประชาชนในพื้นที่ ดังนั้นหากมีการแก้ไขปัญหานี้อย่างเป็นระบบ โดยเพิ่มการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของท้องถิ่นและชุมชนเป็นกลไกสำคัญ จะส่งผลให้การบริหารจัดการ ทรัพยากรน้ำบาดาลในระดับลุ่มน้ำและจังหวัดมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น โดยมีกรมทรัพยากรน้ำบาดาลเป็นพี่เลี้ยง ให้คำปรึกษา จะส่งผลให้เกิดการใช้ประโยชน์จากน้ำบาดาลอย่างสมดุล ทรัพยากรน้ำบาดาลสามารถนำมา ใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืนทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ นอกจากนี้จะส่งผลให้ประชาชนสามารถใช้ประโยชน์ จากทรัพยากรน้ำบาดาลได้อย่างทั่วถึง และเป็นธรรม อีกทั้งภาครัฐไม่ต้องสูญเสียงบประมาณในการดำเนินการ ในการจัดหาเงินทุน เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำให้กับประชาชน

หลักการแนวคิดที่ใช้เป็นกรอบในการจัดทำข้อเสนอในครั้งนี้ มี 2 ประการ ได้แก่ (1) แนวทางการบริหาร ราชการแบบมีส่วนร่วม และ (2) แนวทางการสร้างและพัฒนาเครือข่าย โดยข้อมูลที่น่าวิเคราะห์ ได้แก่ สภาพแวดล้อมและศักยภาพ (SWOT Analysis) ในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำบาดาล ซึ่งนำมาถึงแนวทาง ในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำบาดาล ภายใต้การมีส่วนร่วมของท้องถิ่นและชุมชน จำนวน 3 ประเด็น ได้แก่

(1) ด้านการสร้างความรู้ความเข้าใจต่อทุกภาคส่วน ด้วยการเปิดเผยข้อมูลด้านการบริหาร จัดการทรัพยากรน้ำบาดาลให้ทุกภาคส่วนได้รับทราบ รวมถึงพัฒนาเทคโนโลยี นวัตกรรม และโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อช่วยในการเปิดเผยข้อมูล และการให้ความรู้เกี่ยวกับการบำรุงรักษาระบบประปาบาดาล และบ่อน้ำบาดาล รวมถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำบาดาลผ่านช่องทางและสื่อต่าง ๆ

(2) ด้านการส่งเสริมบทบาทการมีส่วนร่วมของภาครัฐและท้องถิ่นอย่างมีนัยสำคัญ ด้วยการปรับปรุงนโยบาย และพัฒนากฎหมายเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน พร้อมทั้งสร้างภาคีเครือข่าย เพื่อให้เกิดรูปแบบการทำงานที่เน้นความร่วมมือ และสร้างแรงจูงใจ เพื่อให้เกิดความต้องการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำบาดาล และสร้างความตระหนักรู้ในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำบาดาลให้เกิดประโยชน์สูงสุด

(3) ด้านการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการภายในองค์กร ด้วยการสร้างระบบติดตามและประเมินผล พร้อมทั้งสร้างวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมเพื่อให้บุคลากรทุกคนสามารถบริหารจัดการน้ำบาดาลตามหลักวิชาการและมาตรฐานด้านน้ำบาดาล มุ่งเน้นการเป็นพี่เลี้ยงให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งสร้างพันธมิตรที่พร้อมในการต่อยอดให้กับประชาชนเพื่อให้เกิดการใช้น้ำบาดาลอย่างยั่งยืน

จากข้อเสนอเชิงนโยบาย ได้กำหนดแผนการขับเคลื่อนข้อเสนอเชิงนโยบาย เป็น 3 ระยะ ได้แก่

- ระยะสั้น 1 ปี โดยดำเนินการสร้างเครือข่าย พร้อมทั้งสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำบาดาลแก่ทุกภาคส่วน โดยเร่งถ่ายทอดองค์ความรู้ เทคโนโลยีในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำบาดาลแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์องค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำบาดาล และเผยแพร่ผ่านช่องทางต่าง ๆ

- ระยะปานกลาง 3 ปี โดยมีแผนการดำเนินการถ่ายโอนทรัพย์สินเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถรองรับปริมาณในการดูแล บำรุงรักษาโครงการ พร้อมทั้งจัดทำต้นแบบการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำบาดาล และเผยแพร่ผ่านสื่อต่าง ๆ พร้อมทั้งจัดเวทีถอดบทเรียนโดยให้ผู้นำที่เป็นต้นแบบเป็นวิทยากรในการสื่อสาร

- ระยะยาว 5 ปี โดยมีแผนการดำเนินการขอรับการจัดสรรงบประมาณในลักษณะการบำรุงรักษาโครงการ พร้อมทั้งจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ และจัดสัมมนาเพื่อถ่ายทอดประสบการณ์และถ่ายทอดองค์ความรู้

ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษาในครั้งนี้ จะส่งผลให้กรมทรัพยากรน้ำบาดาลมีแนวทางในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำบาดาล เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์จากโครงการที่กรมทรัพยากรน้ำบาดาลดำเนินการได้อย่างยั่งยืน และเกิดประโยชน์สูงสุด

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล เรื่อง การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำบาดาล ภายใต้การมีส่วนร่วมของท้องถิ่นและชุมชน สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจากอาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์บรรจงจิตต์ อังศุสิงห์ ที่กรุณาให้คำปรึกษา คำแนะนำ แก่ผู้ศึกษาอย่างตรงประเด็น มีเป้าหมาย ทิศทางที่ชัดเจน ให้กำลังใจ ให้ประสบการณ์ รวมถึงให้เวลาในการพูดคุยทั้งในเวลาเรียนและนอกเวลาเรียน พร้อมทั้งช่วยเติมเต็มองค์ความรู้และประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ ตลอดจนอาจารย์สุชาติดา ไทยบรรเทา และอาจารย์จุฬา สุขมานพ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำข้อคิดเห็นที่มีคุณค่า เป็นประโยชน์มาโดยตลอด ผู้ศึกษาจึงขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

ผู้ศึกษาต้องขอขอบพระคุณท่านรองปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ท่านกุลศล โชติรัตน์ ที่ให้ข้อเสนอแนะและผลักดันให้เข้ารับการศึกษาอบรม รวมถึงท่านอธิบดีกรมทรัพยากรน้ำบาดาล ท่านรองอธิบดีกรมทรัพยากรน้ำบาดาล ที่ให้โอกาสและให้คำแนะนำเป็นอย่างดี เจ้าหน้าที่สำนักบริหารกลางทุกคน ที่ช่วยกันอำนวยความสะดวกและสนับสนุนการให้ข้อมูลประกอบการศึกษา และร่วมกันทำงานเต็มที่ ในขณะที่ผู้ศึกษาไม่อยู่ตลอดเวลาหลายเดือนที่ผ่านมา รวมถึงขอขอบพระคุณคณาจารย์ วิทยากร และผู้บริหารหลักสูตรทุกท่าน ที่ได้ให้ความรู้และประสบการณ์อันมีค่า ขอขอบคุณทีมเจ้าหน้าที่ ก.พ. ที่ได้ช่วยให้คำแนะนำ ประสานงานอำนวยความสะดวก ตลอดระยะเวลาที่ผู้ศึกษาจัดทำรายงาน ทำให้รายงานการศึกษานี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

สุดท้ายนี้ผู้ศึกษาหวังว่ารายงานฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจ ที่จะสามารถประยุกต์นำแนวคิดหลักการ รวมถึงข้อเสนอเชิงนโยบาย ไปปฏิบัติใช้กับงานของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล เพื่อประโยชน์ต่อประเทศชาติ องค์กร และประชาชนต่อไป

วัชรพร เสียงสังข์

14 พฤษภาคม 2567

สารบัญ

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ง
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ซ
สารบัญภาพ	ฅ
1. วิสัยทัศน์ของตำแหน่งเป้าหมาย	1
1.1 การวิเคราะห์บริบทและทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของส่วนราชการ	1
1.2 ตำแหน่งรองอธิบดีที่เป็นเป้าหมาย	4
1.3 กำหนดวิสัยทัศน์ของตำแหน่งเป้าหมาย	11
2. ข้อเสนอเพื่อขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติ	13
2.1 การกำหนดประเด็นการศึกษา	13
2.2 การกำหนดข้อเสนอเชิงนโยบาย	22
2.3 ภาวะผู้นำเพื่อการขับเคลื่อนข้อเสนอ	34
3. แผนพัฒนาตนเอง	35
3.1 การวิเคราะห์ตนเอง	35
3.2 การวางแผนพัฒนาตนเอง	35
3.3 ผลการพัฒนาตนเอง	36
บรรณานุกรม	43
ประวัติผู้เขียนรายงานการศึกษาส่วนบุคคล	44

สารบัญตาราง

ตารางที่ 2-1 การวิเคราะห์ SWOT Analysis ของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล	20
ตารางที่ 2-2 กรอบแนวคิดและเครื่องมือหรือวิธีการในการพัฒนา	26
ตารางที่ 2-3 แผนการขับเคลื่อนข้อเสนอเชิงนโยบาย พร้อมแนวทาง การดำเนินงานสู่การปฏิบัติจริง	28
ตารางที่ 2-4 ผลกระทบต่อความสำเร็จและแนวทางบริหารจัดการ ต่อข้อเสนอเชิงนโยบาย	34

สารบัญภาพ

ภาพที่ 1-1	ผังความเชื่อมโยงแผนปฏิบัติราชการของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล	2
ภาพที่ 1-2	ภาพแสดงโครงสร้างของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล	6
ภาพที่ 1-3	ภาพแสดงโครงสร้างการบริหารงานของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล	8
ภาพที่ 2-1	ภาพแสดงปริมาณน้ำบาดาลกักเก็บและที่สามารถนำมาใช้ได้	13
	ในประเทศไทย	
ภาพที่ 2-2	ภาพแสดงปริมาณและการใช้น้ำบาดาลของประเทศไทย	14
ภาพที่ 2-3	ภาพแสดงโครงการสำคัญที่กรมทรัพยากรน้ำบาดาลดำเนินการ	16
ภาพที่ 2-4	ภาพแสดงขั้นตอนการพัฒนาน้ำบาดาล ของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล	17
ภาพที่ 2-5	ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation Spectrum)	23
ภาพที่ 2-6	ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนของ IPA2 และตัวอย่างเทคนิค	24
	การมีส่วนร่วมของประชาชน	
ภาพที่ 2-7	แสดงการเปรียบเทียบระหว่างสิ่งที่เกิดขึ้น ณ ปัจจุบัน กับความมุ่งหวัง ที่ต้องการให้เกิดขึ้น ของการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำบาดาลภายใต้ การมีส่วนร่วมของท้องถิ่นและชุมชน	33

1. วิสัยทัศน์ของตำแหน่งเป้าหมาย

(ข้อมูลส่วนบุคคลไม่เผยแพร่)

2. ข้อเสนอเพื่อขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติ

2.1 การกำหนดประเด็นการศึกษา

เรื่อง “การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำบาดาล ภายใต้การมีส่วนร่วมของท้องถิ่นและชุมชน”

2.1.1 ปัญหา ความท้าทาย

น้ำในโลกของเรามีน้ำจืดเพียงร้อยละ 3 ส่วนที่เหลือร้อยละ 97 เป็นน้ำทะเลทั้งสิ้น และจากน้ำจืดร้อยละ 3 ถ้าคิดเป็น 100% พบว่าปริมาณน้ำจืดบนโลกจะเป็นน้ำผิวดิน ซึ่งก็คือน้ำที่เราสามารถมองเห็นได้ด้วยตาเปล่า เช่น น้ำในเขื่อน อ่างเก็บน้ำ แม่น้ำ ลำคลอง หนอง บึง เป็นต้น มีเพียง 1% ธารน้ำแข็งและภูเขา น้ำแข็งมากถึง 70% ที่เหลืออีก 29% เป็นน้ำใต้ดินหรือน้ำบาดาล ศักยภาพแหล่งน้ำบาดาลของประเทศไทย มีปริมาณน้ำบาดาลกักเก็บรวมทั้งสิ้น 1,137,713 ล้านลูกบาศก์เมตรต่อปี โดยภาคกลางมีปริมาณน้ำกักเก็บมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 36.30 รองลงมาคือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คิดเป็นร้อยละ 21.20 ภาคใต้ คิดเป็นร้อยละ 17.60 ภาคเหนือ คิดเป็นร้อยละ 14.70 ภาคตะวันตก คิดเป็นร้อยละ 5.60 และภาคตะวันออก คิดเป็นร้อยละ 4.70 ของปริมาณน้ำบาดาลที่กักเก็บทั้งหมด ตามลำดับ

ภาพที่ 2-1 ภาพแสดงปริมาณน้ำบาดาลกักเก็บและที่สามารถนำมาใช้ได้ในประเทศไทย⁴
ที่มา: กรมทรัพยากรน้ำบาดาล

⁴ ทราบหรือไม่ว่า...ปริมาณน้ำบาดาล และการใช้น้ำบาดาลในประเทศไทย...มีอยู่เท่าใด <https://www.dgr.go.th/th/newsAll/124/9958> [เข้าถึงเมื่อ 14 มีนาคม 2567]

ทั้งนี้มีปริมาณน้ำบาดาลที่สามารถนำมาใช้ได้อย่างปลอดภัย รวมทั้งสิ้น 60,975 ล้านลูกบาศก์เมตรต่อปี โดยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีปริมาณน้ำกักเก็บมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 30.01 รองลงมาคือ ภาคใต้ คิดเป็นร้อยละ 20.66 ภาคกลาง คิดเป็นร้อยละ 15.09 ภาคเหนือ คิดเป็นร้อยละ 14.76 ภาคตะวันตก คิดเป็นร้อยละ 10.50 และภาคตะวันออก คิดเป็นร้อยละ 8.98 ตามลำดับ

ขณะที่ปัจจุบันมีการนำน้ำบาดาลมาใช้ในการอุปโภคบริโภค การเกษตร และอุตสาหกรรม มีปริมาณรวมทั้งสิ้น 14,741 ล้านลูกบาศก์เมตรต่อปี มีการนำน้ำบาดาลมาใช้ในภาคการเกษตร คิดเป็นร้อยละ 86.43 รองลงมาได้แก่การนำน้ำบาดาลมาใช้ในการอุปโภคบริโภค คิดเป็นร้อยละ 8.30 และภาคอุตสาหกรรม คิดเป็นร้อยละ 5.27

ภาพที่ 2-2 ภาพแสดงปริมาณและการใช้น้ำบาดาลของประเทศไทย⁵

ที่มา: กรมทรัพยากรน้ำบาดาล

⁵ ทราบหรือไม่ว่า...ปริมาณน้ำบาดาล และการใช้น้ำบาดาลในประเทศไทย...มีอยู่เท่าใด จากเว็บไซต์กรมทรัพยากรน้ำบาดาล <https://www.dgr.go.th/th/newsAll/124/9958> [เข้าถึงเมื่อ 14 มีนาคม 2567]

กรมทรัพยากรน้ำบาดาล มีภารกิจในการสำรวจและประเมินศักยภาพน้ำบาดาล การพัฒนาน้ำบาดาล การอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรน้ำบาดาล รวมถึงการกำกับควบคุมกิจการน้ำบาดาล ดังนี้

1. ภารกิจด้านการสำรวจและประเมินศักยภาพแหล่งน้ำบาดาล
 - 1.1 สำรวจอุทกธรณีวิทยาและสำรวจธรณีฟิสิกส์
 - 1.2 การประเมินศักยภาพน้ำบาดาลเพื่อประโยชน์ในการบริหารจัดการ
 - 1.3 จัดทำแผนที่อุทกธรณีวิทยาและแผนที่น้ำบาดาล
2. ภารกิจด้านการพัฒนาแหล่งน้ำบาดาล
 - 2.1 เสนอแผนงานและการพัฒนาใช้ประโยชน์น้ำบาดาล
 - 2.2 ศึกษา วิจัย และพัฒนาเทคโนโลยีด้านการพัฒนาน้ำบาดาล
 - 2.3 พัฒนาและจัดทำมาตรฐาน ข้อกำหนด หลักเกณฑ์ คู่มือการพัฒนาและบริหารจัดการน้ำบาดาล
 - 2.4 ฝึกอบรม ถ่ายทอดและเผยแพร่ความรู้ เทคนิคที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาน้ำบาดาล
 - 2.5 สนับสนุนและให้คำปรึกษาด้านวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาน้ำบาดาล
3. ภารกิจด้านการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรน้ำบาดาล
 - 3.1 เสนอแนะมาตรการด้านการบริหารจัดการและการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรน้ำบาดาล
 - 3.2 เฝ้าระวังระดับน้ำบาดาลและคุณภาพน้ำบาดาล
 - 3.3 ป้องกันและแก้ไขวิกฤตน้ำบาดาล และผลกระทบต่อแหล่งน้ำบาดาลและสิ่งแวดล้อม
 - 3.4 ศึกษา วิจัย การอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรน้ำบาดาล
 - 3.5 ตรวจจับวิเคราะห์คุณภาพน้ำบาดาลเพื่อการอุปโภคบริโภค อุตสาหกรรมและเกษตรกรรม
4. ภารกิจด้านการกำกับควบคุมและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำบาดาล
 - 4.1 ควบคุมการใช้ทรัพยากรน้ำบาดาลทั่วประเทศ
 - 4.2 กำกับ ดูแล การประกอบกิจการน้ำบาดาลตามกฎหมายว่าด้วยน้ำบาดาล
 - 4.3 ฝึกอบรมผู้ควบคุม รับผิดชอบการเจาะบ่อน้ำบาดาลและการอุดกลบบ่อน้ำบาดาล
 - 4.4 การจดทะเบียนผู้รับจ้าง และช่างเจาะบ่อน้ำบาดาล การออกหนังสือรับรองวิศวกรและนักธรณีวิทยา
 - 4.5 บริหารจัดการกองทุนพัฒนาน้ำบาดาล

นอกจากนี้กรมทรัพยากรน้ำบาดาล ยังเป็นหน่วยงานหลักในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำบาดาล ประกอบกับกรมฯ มีพระราชบัญญัติน้ำบาดาล ปี พ.ศ. 2520 ซึ่งเป็นกฎหมายที่สำคัญอย่างยิ่งในการบริหารจัดการน้ำบาดาลของประเทศเพื่อความยั่งยืน และกรมทรัพยากรน้ำบาดาลมีการกำหนดมาตรฐานด้านการเจาะและพัฒนาน้ำบาดาล ที่ประกาศใช้เป็นมาตรฐานในการเจาะตามหลักวิชาการน้ำบาดาล รวมถึงกำหนดมาตรการเพื่อการอนุรักษ์ ควบคุม กำกับ ดูแลการใช้ น้ำบาดาลของประเทศเพื่อให้เกิดความสมดุลต่อทรัพยากรน้ำบาดาล

ซึ่งจากสถานการณ์และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคม และกระแสโลกที่มีผลต่อการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำบาดาลของประเทศในอนาคต และการที่กรมทรัพยากรน้ำบาดาล มีภารกิจหลักในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำบาดาล ซึ่งเป็นฐานการผลิตสำหรับภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรม และเพื่อการอุปโภคบริโภคอย่างมีมาตรฐาน เสนอแนะนโยบายและแผน และมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการสำรวจ พัฒนาอนุรักษ์ฟื้นฟู รวมทั้ง ควบคุม กำกับ ดูแล ติดตาม ประเมินผลและแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำบาดาล พัฒนวิชาการนวัตกรรม กำหนดมาตรฐาน และถ่ายทอดเทคโนโลยี เพื่อการจัดการทรัพยากรน้ำบาดาล ให้บริการประชาชน เพื่อตอบสนองความต้องการใช้น้ำอุปโภคบริโภค การเกษตรกรรม และอุตสาหกรรม โดยไม่ก่อผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เกิดความสมดุลในการนำมาใช้อย่างคุ้มค่า เป็นธรรม และยั่งยืน

ภาพที่ 2-3 ภาพแสดงโครงการสำคัญที่กรมทรัพยากรน้ำบาดาลดำเนินการ⁶

ที่มา: กรมทรัพยากรน้ำบาดาล

ในปัจจุบัน กรมทรัพยากรน้ำบาดาล ได้ดำเนินการเจาะและพัฒนาแหล่งน้ำบาดาลแล้วเสร็จจำนวน 25,795 แห่ง มีประชาชนได้รับประโยชน์ จำนวน 1,995,319 ครัวเรือน โดยมีปริมาณน้ำบาดาลที่นำมาใช้ประโยชน์ จำนวน

⁶ น้ำบาดาลกับการพัฒนาประเทศ <https://www.dgr.go.th/th/newsAll/261/6987> [เข้าถึงเมื่อ 20 เมษายน 2567]

4,763,545,887 ลูกบาศก์เมตร และมีพื้นที่นอกเขตชลประทานได้รับประโยชน์ จำนวน 966,139 ไร่ ซึ่งการเจาะและพัฒนาน้ำบาดาลทั้งหมดที่ดำเนินการอยู่ภายใต้การกำกับ ดูแลของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล ซึ่งได้ส่งมอบให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ดำเนินการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำบาดาล ผ่านบันทึกการส่งมอบ และบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ โดยหน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการจะจัดการอบรมการใช้และบำรุงรักษาระบบอุปกรณ์ทุกอย่างพร้อมด้วยบ่อน้ำบาดาลให้แก่ผู้แทนชุมชนหรือผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสอนการใช้งาน อีกทั้งมอบคู่มือ และส่งมอบองค์ประกอบทั้งหมดให้แก่ชุมชน หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) โดยกลุ่มผู้ใช้น้ำหรือชุมชนหรือ อปท. ต้องดำเนินการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารระบบน้ำบาดาลเพื่อบริหารจัดการระบบทั้งหมด โดยมีหน้าที่ในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำบาดาล ดังนี้

- 1) กำหนดอัตราค่าใช้น้ำขึ้นมาเอง สามารถกำหนดได้เองโดยไม่ต้องอิงราคาค่าใช้น้ำของทางกรมทรัพยากรน้ำบาดาล
- 2) จัดเก็บค่าใช้น้ำบาดาลและนำเงินรายได้เข้ากองทุนซึ่งกลุ่มผู้ใช้น้ำและคณะกรรมการบริหารระบบน้ำบาดาลเป็นผู้จัดตั้งขึ้น
- 3) ควบคุมการใช้น้ำบาดาลให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล โดยการสูบน้ำบาดาลไม่เกินวันละ 16 ชั่วโมงต่อบ่อ
- 4) บำรุงรักษาระบบกระจายน้ำ ระบบประปาบาดาล ระบบปรับปรุงคุณภาพน้ำ และบ่อน้ำบาดาล โดยใช้เงินที่จัดเก็บจากค่าใช้น้ำมาใช้เป็นค่าใช้จ่ายในการซ่อมบำรุงให้อยู่ในสภาพที่ดี และสามารถใช้ประโยชน์
- 5) ทั้งนี้การบริหารจัดการของกลุ่มผู้ใช้น้ำให้ดำเนินการตามระเบียบว่าด้วยการบริหารระบบน้ำบาดาลของกลุ่มผู้ใช้น้ำ พ.ศ. 2563 ซึ่งเป็นหลักเกณฑ์ แนวทางปฏิบัติ วิธีการบริหาร บำรุงรักษาและใช้ประโยชน์ เพื่อให้การบริหารทรัพยากรน้ำบาดาลแบบมีส่วนร่วม เป็นไปอย่างต่อเนื่องและเกิดประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นอย่างแท้จริง

ภาพที่ 2-4 ภาพแสดงขั้นตอนการพัฒนาบ่อน้ำบาดาล ของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล⁷

ที่มา: กรมทรัพยากรน้ำบาดาล

⁷ 10 ขั้นตอน กว่าจะมาเป็นน้ำบาดาลเพื่อประชาชน <https://www.dgr.go.th/newsAll/124/3706> [เข้าถึงเมื่อ 27 เมษายน 2567]

นอกจากนี้ จากการดำเนินงานของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล ยังมีความท้าทายในเรื่องของวัฒนธรรมวิธีการใช้น้ำของประชาชน แนวคิดของประชาชนที่เห็นว่าภาครัฐมีหน้าที่ในการสนับสนุนน้ำที่เป็นปัจจัยการผลิต โดยไม่มีค่าใช้จ่าย รวมถึงข้อมูลความต้องการของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาคเกษตรกรรมที่ต้องการให้ภาครัฐสนับสนุน ซึ่งท้าทายต่อการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำบาดาล เป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากงบประมาณมีอยู่อย่างจำกัด ไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ในทุกพื้นที่ อีกทั้งศักยภาพน้ำบาดาลในบางพื้นที่ยังไม่สามารถตอบโจทย์ความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้ นอกจากนี้ยังพบปัญหาหลักคือการทิ้งร้างของโครงการอันเนื่องมาจากประชาชนไม่ใช้ประโยชน์ ประชาชนไม่สามารถดูแลและใช้งานโครงการได้อย่างยั่งยืน ประกอบกับไม่มีความรู้ในการบำรุงรักษาระบบประปาบาดาลและบ่อน้ำบาดาล ส่งผลให้โครงการที่ดำเนินการไม่ได้รับการบำรุงรักษา รวมถึงขาดการบูรณาการร่วมกันกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น จึงควรมีการศึกษาหาแนวทางในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำบาดาล ภายใต้การมีส่วนร่วมของท้องถิ่นและชุมชน เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์จากโครงการที่กรมทรัพยากรน้ำบาดาล ดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

2.1.2 สภาพปัญหาที่ผ่านมา แนวโน้มของปัญหา และผลกระทบที่เกิดขึ้น

1) สภาพปัญหาที่ผ่านมาและแนวโน้มของปัญหา

จากผลการดำเนินงานของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล ที่ผ่านมา และการวิเคราะห์สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงภายนอกที่มีผลต่อการบริหารจัดการน้ำบาดาลของประเทศในอนาคต ทำให้ได้ข้อมูลที่จะนำมาวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพ (SWOT Analysis) ในการบริหารจัดการกรมทรัพยากรน้ำบาดาล ได้ดังนี้

1. จุดแข็ง (Strength)

1.1 มีกฎหมายเฉพาะ คือ พระราชบัญญัติน้ำบาดาล พ.ศ. 2520 รองรับการทำงานเพื่อพัฒนาและบริหารจัดการน้ำบาดาลของประเทศอย่างชัดเจน

1.2 มีบุคลากรที่มีทั้งองค์ความรู้เฉพาะทางที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะด้านธรณีวิทยา และด้านการเจาะพัฒนาน้ำบาดาล รวมถึงนักวิชาการด้านการพัฒนาน้ำบาดาล ที่ได้สั่งสมประสบการณ์และทักษะที่เกี่ยวข้องมาโดยตลอด พร้อมทั้งจะถ่ายทอดให้กับบุคลากรรุ่นหลัง และสามารถนำมาจัดทำเป็นองค์ความรู้เพื่อเผยแพร่ให้บุคลากรรุ่นต่อไป อีกทั้งบุคลากรยังมีความสามัคคีในหน่วยงาน นอกจากนี้ยังมีผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์ พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา สามารถบริหารจัดการกับการเปลี่ยนแปลงได้เป็นอย่างดี

1.3 มีมาตรฐานการเจาะและพัฒนาน้ำบาดาล ที่ประกาศใช้เป็นมาตรฐานในการเจาะตามหลักวิชาการน้ำบาดาล และได้จัดทำมาตรฐานตามสภาพอุทกธรณีวิทยา

1.4 มีเครื่องจักรที่มีประสิทธิภาพสูงเพื่อใช้ในการพัฒนาบ่อน้ำบาดาลขนาดใหญ่และระดับลึกในพื้นที่หาน้ำยาก

1.5 งานด้านน้ำบาดาลเป็นงานพัฒนาด้านสาธารณสุขปโภค เพราะเป็นการช่วยเหลือประชาชนในเรื่องการขาดแคลนน้ำ

2. จุดอ่อน (Weakness)

2.1 ประชาชนไม่สามารถดูแลและใช้งานโครงการที่กรมทรัพยากรน้ำบาดาลดำเนินการได้อย่างยั่งยืน

2.2 ประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่มีความรู้ความเข้าใจในการบำรุงรักษาและดูแลระบบประปาบาดาล บ่อน้ำบาดาล และระบบปรับปรุงคุณภาพน้ำบาดาล

2.3 ขาดการบูรณาการร่วมกันกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (ขาดพันธมิตร) เพื่อสร้างความยั่งยืนให้การดำเนินงานของโครงการให้กับประชาชนในพื้นที่

2.4 งานด้านการประชาสัมพันธ์ การสร้างการรับรู้และสร้างความเข้าใจด้านน้ำบาดาลยังไม่ครอบคลุม ไม่ตรงกลุ่มเป้าหมาย และไม่ทั่วถึง

2.5 ในการดำเนินงานโครงการไม่มีการติดตามประเมินผล และการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา

2.6 การจัดสรรอัตรากำลังทดแทน ไม่ทันต่อการส่งต่อความรู้จากรุ่นสู่รุ่น เนื่องจากอัตรากำลังที่มีประสบการณ์สูงเป็นอัตรากำลังลูกจ้างประจำในตำแหน่งช่างเจาะน้ำบาดาล เมื่อเกษียณอายุราชการแล้วจึงยุบเลิก แล้วจึงขอรับการจัดสรรอัตรากำลังพนักงานราชการเพื่อทดแทน จึงส่งผลให้ไม่สามารถส่งต่อองค์ความรู้เฉพาะทางจากรุ่นสู่รุ่นได้

3. โอกาส - Opportunity

3.1 ปัจจุบันมีการนำน้ำบาดาลมาใช้เพื่อการอุปโภคบริโภค การเกษตร และอุตสาหกรรม มีปริมาณอยู่ที่ 14,741 ล้าน ลบ.ม. ต่อปี ทำให้เหลือปริมาณน้ำบาดาลที่กักเก็บอยู่ใต้ดินและสามารถนำขึ้นมาใช้ประโยชน์ได้อีกกว่า 30,000 ล้าน ลบ.ม. ต่อปี

3.2 มีกรอบข้อกำหนด นโยบาย ที่มีสาระและหลักการเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับพระราชบัญญัติน้ำบาดาล พ.ศ. 2520 สนับสนุนการพัฒนา และการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำบาดาล

3.3 เป็นหน่วยงานหลักด้านน้ำบาดาลในประเทศไทย ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านน้ำบาดาล พร้อมทั้งมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และภาคเอกชนให้การสนับสนุนเป็นอย่างดี

3.4 ประชาชนมีความต้องการใช้น้ำบาดาลเพื่อเป็นแหล่งน้ำหลักในการดำรงชีวิตประจำวันเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากน้ำผิวดินมีไม่เพียงพอต่อการใช้งาน และมักประสบปัญหาขาดแคลนน้ำในช่วงฤดูแล้ง

4. ภัยคุกคาม - Threat

4.1 สถานะการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ (Climate Change) ที่ส่งผลกระทบต่อให้เกิดพิบัติภัยที่รุนแรงมากขึ้นในทุก ๆ ปี เช่น น้ำท่วมรุนแรง ภัยแล้งรุนแรง เป็นต้น

4.2 การเจาะน้ำบาดาลที่ผิดกฎหมายและไม่ถูกหลักวิชาการ รวมถึงแหล่งกำเนิดมลพิษตามจุดต่าง ๆ ทำให้ชั้นน้ำบาดาลเสียหาย เกิดการปนเปื้อน มีผลกระทบต่อชีวิตและสุขภาพของประชาชน ทั้งนี้ต้องใช้งบประมาณสูง และระยะเวลานานในการบำบัด/ฟื้นฟูให้กลับคืนมาดังเดิม

ตารางที่ 2-1 การวิเคราะห์ SWOT Analysis ของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล

ที่มา: จัดทำโดยผู้ศึกษา

<p>จุดแข็ง – Strength</p> <ul style="list-style-type: none"> • กรมมี พร.บ. น้ำบาดาล ในการช่วยบริหารน้ำบาดาลของประเทศ • บุคลากรในกรมมีความรู้เฉพาะด้านน้ำบาดาล ทั้งการสำรวจและพัฒนา รวมถึงนักวิชาการ • กรมมีมาตรฐานด้านการเจาะและพัฒนาน้ำบาดาล • กรมมีเครื่องจักรที่มีประสิทธิภาพสูง • งานด้านน้ำบาดาลเป็นงานพัฒนาด้านสาธารณสุขปโภค เพราะเป็นการช่วยเหลือประชาชนในเรื่องการขาดแคลนน้ำ 	<p>จุดอ่อน - Weakness</p> <ul style="list-style-type: none"> • ประชาชนไม่สามารถดูแลและใช้งานโครงการได้อย่างยั่งยืน • ประชาชนและอปท. ยังไม่มีความรู้ความเข้าใจในการบำรุงรักษา และดูแลระบบประปาบาดาล บ่อน้ำบาดาล และระบบปรับปรุงคุณภาพน้ำบาดาล • ขาดพันธมิตรเพื่อสร้างความยั่งยืนให้กับการใช้งานของโครงการ • งานด้านการประชาสัมพันธ์ให้การรับรู้และเข้าใจด้านน้ำบาดาลยังมีน้อย ไม่ครอบคลุม และไม่ตรงกลุ่มเป้าหมาย • โครงการส่วนใหญ่ยังขาดการติดตามประเมินผล • การจัดสรรอัตรากำลังทดแทน ไม่ทันต่อการส่งต่อความรู้จากรุ่นสู่รุ่น
<p>โอกาส - Opportunity</p> <ul style="list-style-type: none"> • แหล่งน้ำบาดาลสำรองที่ยังไม่ได้ถูกนำมาใช้มีอีกกว่า 30,000 ล้านลูกบาศก์เมตร • มีกรอบข้อกำหนด นโยบาย ที่สนับสนุนการพัฒนา และการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำบาดาล • เป็นหน่วยงานหลักด้านน้ำบาดาลในประเทศไทย • ประชาชนมีความต้องการใช้น้ำบาดาลเพื่อเป็นแหล่งน้ำหลักในการดำรงชีวิต 	<p>ภัยคุกคาม - Threat</p> <ul style="list-style-type: none"> • Climate Change น้ำท่วมรุนแรง ภัยแล้งรุนแรง • การเจาะน้ำบาดาลที่ผิดกฎหมายและไม่ถูกหลักวิชาการ รวมถึงแหล่งกำเนิดมลพิษตามจุดต่าง ๆ ทำให้ชั้นน้ำบาดาลเสียหาย มีผลกระทบต่อชีวิตและสุขภาพของประชาชน ใช้งบประมาณสูงในการบำบัดให้กลับคืนมาดังเดิม

นอกจากนี้การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตั้งแต่ฉบับที่ 1 ภารกิจที่กรมทรัพยากรน้ำบาดาลจะต้องถ่ายโอน มีจำนวน 11 ภารกิจ การถ่ายโอนครั้งนั้นสืบเนื่องจากก่อนการถ่ายโอนภารกิจเป็นการมอบโอนภารกิจจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทรัพยากรน้ำบาดาลก่อนมีการปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม ตาม พร.บ. ปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 จึงเป็นการถ่ายโอนภารกิจและกิจการที่มีส่วนทับซ้อนกันในการดำเนินการตามหลักวิชาการจริง เมื่อทบทวนการถ่ายโอนภารกิจ แผนปฏิบัติการฯ (ฉบับที่ 2) ซึ่งก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นในการบริหารจัดการน้ำบาดาล อันประกอบด้วย 5 ภารกิจ ที่กรมทรัพยากรน้ำบาดาล ถ่ายโอนให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่

(1) การขุดเจาะน้ำบาดาล (รวมการสำรวจแหล่งน้ำทางธรณีวิทยา การทดสอบหลุมเจาะ และการเจาะบ่อน้ำบาดาลพร้อมสูบน้ำโยก)

(2) การพัฒนาเป่าล้างบ่อบาดาลเดิม

(3) การซ่อมบำรุงรักษาเครื่องสูบน้ำแบบบ่อลึก

(4) การเรียกเก็บค่าใช้น้ำบาดาล

(5) การอนุญาตการขุดเจาะบ่อน้ำบาดาลที่มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางตอนบนสุด น้อยกว่า 4 นิ้ว (100 มิลลิเมตร)

และมอบอำนาจการอนุญาตใช้น้ำบาดาล ที่อนุญาตใช้ไม่เกินวันละ 10 ลูกบาศก์เมตร และได้กำหนดหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้สามารถดำเนินการจัดทำแผนงาน แผนโครงการเพื่อรองรับปริมาณที่เกี่ยวข้องกับการขุดเจาะบ่อน้ำบาดาล เพื่อให้เพียงพอกับความต้องการของประชาชนด้านอุปโภคบริโภค และเกษตรกรรม ซึ่งจากการปฏิบัติงานของบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่ายังไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการปฏิบัติงานเจาะและพัฒนาบ่อน้ำบาดาล รวมทั้งการเติมน้ำลงสู่ชั้นน้ำบาดาลที่ได้มาตรฐาน และการแก้ไขระบบประปาบาดาลและระบบกระจายน้ำของโครงการที่ดำเนินการโดยกรมทรัพยากรน้ำบาดาล ยังไม่ทันต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่

จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพ (SWOT Analysis) ในการบริหารจัดการของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล และจากสภาพปัญหาที่เกิดจากการถ่ายโอนภารกิจ สามารถนำมาสรุปประเด็นปัญหาหลักได้ 4 ประเด็น ดังนี้

1. การถูกทิ้งร้างของโครงการอันเนื่องมาจากประชาชนไม่ได้ใช้ประโยชน์ ไม่สามารถดูแลและใช้งานโครงการได้อย่างยั่งยืน

2. แหล่งน้ำบาดาลหลายแหล่งมีสภาพที่เสื่อมโทรมลง เนื่องจากหน่วยงานที่ได้รับถ่ายโอนภารกิจ และประชาชนยังมีความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องน้ำบาดาลไม่มากเพียงพอ ส่งผลให้มักไม่มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์/หวงแหนทรัพยากรน้ำบาดาล

3. งานด้านการประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้และสร้างความเข้าใจด้านน้ำบาดาลยังมีน้อย ไม่ครอบคลุมและไม่ตรงกลุ่มเป้าหมาย

4. ในการดำเนินงานโครงการส่วนใหญ่ยังขาดการติดตามประเมินผล และการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา พร้อมทั้งขาดการบูรณาการร่วมกันกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (ขาดพันธมิตร) เพื่อร่วมกันสร้างความยั่งยืนให้กับประชาชนในพื้นที่

2) ผลกระทบที่เกิดขึ้น

จากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน หากไม่ได้รับการแก้ไขปัญหาย่างเร่งด่วน อาจมีแนวโน้มที่อาจเกิดขึ้น ได้แก่

1. โครงการหลายแห่งอาจถูกทิ้งร้างเนื่องจากประชาชนไม่สามารถดูแลโครงการให้ยั่งยืนได้ หรือไม่มีความรู้สึกห่วงแหนกับทรัพยากรที่ได้รับ หรือไม่ตอบโต้ตามความต้องการของแต่ละพื้นที่
2. แหล่งน้ำบาดาลหลายแห่งมีสภาพที่เสื่อมโทรมลง รัฐต้องสูญงบประมาณจำนวนมากในการบำบัด หรือพัฒนาในระดับที่มีความลึกเพิ่มมากขึ้น (มากกว่า 500 เมตรขึ้นไป)
3. ประชาชน/ชุมชน ไม่เกิดความห่วงแหนในทรัพยากรน้ำบาดาล ไม่เกิดการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำบาดาลให้เกิดประโยชน์สูงสุด
4. การเจาะบ่อน้ำบาดาลที่ไม่ได้มาตรฐานและการใช้น้ำบาดาลมากเกินไปเกินความสมดุลจะทำให้เกิดผลกระทบต่อแหล่งน้ำบาดาล หากใช้น้ำบาดาลอย่างฟุ่มเฟือย และไม่มีประสิทธิภาพ อาจทำให้คุณภาพน้ำใต้ดินเปลี่ยนแปลงไป คุณภาพต่ำลง เกิดปัญหาการรุกรานของน้ำเค็ม การปนเปื้อนของสารพิษในแหล่งน้ำบาดาล ซึ่งจะทำให้สูญเสียแหล่งน้ำบาดาลและเกิดอันตรายต่อสุขภาพ หากนำมาใช้อุปโภคบริโภค

2.1.3 ความจำเป็นในการดำเนินการแก้ไขปัญหา

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น หากไม่มีการดำเนินการแก้ไขปัญหา ประกอบกับความต้องการใช้น้ำบาดาลของประเทศไทยเพิ่มสูงขึ้นทั้งด้านอุปโภคบริโภค เกษตรกรรม และอุตสาหกรรม และโดยที่บ่อน้ำบาดาลกระจายอยู่ในจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศ ดังนั้นหากมีการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ โดยเพิ่มการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของท้องถิ่นและชุมชนเป็นกลไกสำคัญ จะส่งผลให้การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำบาดาลในระดับลุ่มน้ำและจังหวัดมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น โดยมีกรมทรัพยากรน้ำบาดาล ทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงให้คำปรึกษา ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการส่งเสริมด้านการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำบาดาลให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานด้านการพัฒนาน้ำบาดาลให้เป็นไปตามมาตรฐาน และถูกต้องตามกฎหมายว่าด้วยน้ำบาดาล และเพื่อให้เกิดความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สินของประชาชน รวมทั้งเพื่อป้องกันการปนเปื้อนของสารพิษลงสู่ชั้นน้ำบาดาล ซึ่งเป็นผลมาจากการก่อสร้างหรือเจาะบ่อน้ำบาดาลที่ไม่ได้มาตรฐาน อันจะทำให้เกิดความเสียหายต่อทรัพยากรน้ำบาดาล และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนส่งเสริมให้ประชาชน ตระหนักถึงการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำบาดาลอย่างยั่งยืน ทั้งนี้หากมีการแก้ปัญหาตามที่ผู้ศึกษาเสนอ จะส่งผลให้เกิดการใช้ประโยชน์จากน้ำบาดาลอย่างสมดุล ทรัพยากรน้ำบาดาลสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืนทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ นอกจากนี้จะส่งผลให้ประชาชนสามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำบาดาลได้อย่างทั่วถึง และเป็นธรรม อีกทั้งภาครัฐไม่ต้องสูญเสียบประมาณในการดำเนินการในการจัดหาต้นทุน เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำให้กับประชาชน

2.2 การกำหนดข้อเสนอเชิงนโยบาย

2.2.1 หลักการ แนวคิด

จากความมุ่งมั่นของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล ในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำบาดาล ให้มีการมุ่งเน้นการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำบาดาลอย่างมีส่วนร่วม จึงมีความจำเป็นที่จะต้องนำหลักคิดในการบริหารราชการ

แบบมีส่วนร่วม (Participatory Governance) โดยนำผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วม ในกระบวนการวางแผน การตัดสินใจ การดำเนินงาน และการประเมินผล โดยมีการจัดระบบงานหรือวิธีการทำงาน การจัดโครงสร้าง และการสร้างวัฒนธรรมการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐที่เอื้อต่อการเปิดโอกาสให้ประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการ มาปรับใช้เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม และเกิดการบูรณาการร่วมกันระหว่างกรมทรัพยากรน้ำบาดาล กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำบาดาล ให้เกิดความสมดุล ยั่งยืน และเป็นธรรม

1. แนวทางการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม

การพัฒนาการมีส่วนร่วมต้องอาศัยกิจกรรมที่หลากหลาย ต้องเป็นกิจกรรมที่ใหม่ ไร้ใจ และมีความรู้สึกเป็นเจ้าของ ให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุด ร่วมคิด ร่วมทำและร่วมพัฒนา การมีส่วนร่วมเป็นกิจกรรมพื้นฐานในการพัฒนาชุมชน และแม้แต่การจัดกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ในชุมชนนั้น การที่จะทำให้ประชาชนสามารถตระหนักถึงสภาพปัญหา ความต้องการและการคาดการณ์สภาพเหตุการณ์ข้างหน้าเกี่ยวกับชุมชน รวมทั้งคุณภาพชีวิตของตนเองนั้น จำเป็นต้องให้โอกาสแก่ประชาชนเป็นผู้พิจารณา วิเคราะห์ปัญหาและความต้องการ เพื่อตัดสินใจเลือกแนวทางที่เหมาะสมแก่ตนเองและชุมชนมากที่สุด โดยอาศัยข้อมูล ข้อเสนอแนะ คำปรึกษาจากผู้รู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) (2560) ได้ให้เทคนิควิธี และการนำการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมไปสู่การปฏิบัติ โดยเสนอว่า การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย สิ่งที่จะต้องให้ความสำคัญหรือคำนึงถึงคือ ระดับการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน เนื่องจากจะนำไปสู่การกำหนดทิศทางในการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมที่สะท้อนถึงบทบาทและอิทธิพลของประชาชน โดยยิ่งระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนมีสูงมากเท่าใด บทบาทของประชาชนและการอุทิศตัวของประชาชนในกิจกรรมที่เข้ามามีส่วนร่วมก็ยิ่งสูงขึ้นเท่านั้น และบทบาทภาครัฐก็จะน้อยลงตามไปด้วย

ภาพที่ 2-5 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation Spectrum)⁸

ที่มา: สำนักงาน ก.พ.ร., 2567

⁸ เอกสารประกอบฝึกอบรม การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำบาดาล สำหรับผู้บริหารระดับกลาง ของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล เมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2567

สมาคมนานาชาติด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน (International Association of Public Participation) ได้แบ่งระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนออกเป็น 5 ชั้น ดังแสดงในภาพที่ 2-6 ประกอบด้วย

ระดับที่ 1 การให้ข้อมูลข่าวสาร (Inform) เป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในขั้นแรก และถือเป็นระดับที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นก้าวแรกของการที่ภาคราชการจะเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าสู่กระบวนการมีส่วนร่วมในเรื่องต่าง ๆ วิธีการให้ข้อมูลสามารถใช้ช่องทางต่าง ๆ

ระดับที่ 2 การรับฟังความคิดเห็น (Consult) เป็นกระบวนการที่เปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลข้อเท็จจริงและความคิดเห็นเพื่อประกอบการตัดสินใจของหน่วยงานภาครัฐด้วยวิธีต่าง ๆ

ระดับที่ 3 การเกี่ยวข้อง (Involve) เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานหรือร่วมเสนอแนะแนวทางที่นำไปสู่การตัดสินใจ เพื่อสร้างความมั่นใจให้ประชาชนว่าข้อมูลความคิดเห็นและความต้องการของประชาชนจะถูกนำไปพิจารณาเป็นทางเลือกในการบริหารงานของภาครัฐ

ระดับที่ 4 ความร่วมมือ (Collaboration) เป็นการให้กลุ่มประชาชนผู้แทนภาคสาธารณะมีส่วนร่วม โดยเป็นหุ้นส่วนกับภาครัฐในทุกขั้นตอนของการตัดสินใจ และมีการดำเนินกิจกรรมร่วมกันอย่างมีส่วนร่วม

ระดับที่ 5 การเสริมอำนาจแก่ประชาชน (Empower) เป็นขั้นที่ให้บทบาทประชาชนในระดับสูงที่สุด โดยให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจ

เพิ่มระดับหรือบทบาทการมีส่วนร่วมของประชาชน				
ชั้นให้ข้อมูลข่าวสาร Inform	ชั้นรับฟังความคิดเห็น Consult	ชั้นเข้ามาเกี่ยวข้อง Involve	ชั้นสร้างความร่วมมือ Collaborate	ชั้นเสริมอำนาจ Empower
เป้าหมาย				
เพื่อให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน และเสริมสร้างความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับประเด็นปัญหาทางเลือกและทางเลือก	เพื่อให้รับข้อมูลและความคิดเห็นจากประชาชนเกี่ยวกับสภาพปัญหาทางเลือกและแนวทางแก้ไข	เพื่อร่วมทำงานกับประชาชนเพื่อสร้างความมั่นใจกับประชาชนว่าความคิดเห็นและความต้องการของประชาชนจะได้รับการพิจารณา	เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของประชาชนในทุกขั้นตอนของการตัดสินใจ ตั้งแต่การระบุปัญหา พัฒนาทางเลือกและแนวทางแก้ไข	เพื่อให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจ
สัญญาต่อประชาชน				
เราจะทำให้ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสาร	เราจะให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน รับฟังความคิดเห็นรวมทั้งตระหนักถึงข้อมูลและความคิดเห็นจากประชาชนในการตัดสินใจ	เราจะทำงานกับประชาชนเพื่อให้ความคิดเห็นและข้อมูลจากประชาชนสะท้อนในทางเลือก	เราจะร่วมงานกับประชาชนเพื่อให้ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นรวมทั้งนำข้อเสนอแนะของประชาชนมาเป็นส่วนหนึ่งของการตัดสินใจให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้	เราจะปฏิบัติสิ่งที่ประชาชนตัดสินใจ
ตัวอย่างเทคนิคการมีส่วนร่วมของประชาชน				
<ul style="list-style-type: none"> ■ การประชาสัมพันธ์ ■ จัดทำรายงานผลงานประจำปี ■ จดหมายข่าว 	<ul style="list-style-type: none"> ■ การลงพื้นที่ชุมชนของเทศบาล ■ การประเมินผลการดำเนินงาน 	<ul style="list-style-type: none"> ■ ศูนย์รับเรื่องราวทุกข์เทศบาลโดยตัวแทนชุมชน 	<ul style="list-style-type: none"> ■ คณะกรรมการร่วมเอกชน-ท้องถิ่นด้านภาษี ■ คณะกรรมการพัฒนา 	<ul style="list-style-type: none"> ■ การแก้ไขความขัดแย้งโดยประชาคม ■ สภาเมือง

ภาพที่ 2-6 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนของ IAP2 และตัวอย่างเทคนิคการมีส่วนร่วมของประชาชน

ที่มา: สำนักงาน ก.พ.ร., 2567

ดังนั้น เพื่อเป็นการยกระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำบาดาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชน ซึ่งต้องให้ความสำคัญต่อการพัฒนาชุมชนตั้งแต่ระดับรากหญ้า โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม โดยมีกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบเพื่อสร้างความยั่งยืน เพื่อช่วยแก้ปัญหาข้างต้นด้วยการเปิดโอกาสให้กรมทรัพยากรน้ำบาดาล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนได้แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารรวมทั้งบทเรียนและประสบการณ์ ลดความซ้ำซ้อนในการทำงาน ให้ความร่วมมือและทำงานในลักษณะที่เอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกัน

2. แนวทางการสร้างและพัฒนาเครือข่าย

“การที่บุคคลจะมารวมกันเป็นเครือข่าย จะต้องมีความสนใจร่วมกัน มีความเต็มใจจะประสานกัน มีการติดต่อสื่อสารกัน ยอมรับที่จะทำกิจกรรมร่วมกัน” ดังนั้น ขั้นตอนที่จะสร้างและพัฒนาเครือข่ายควรจะเริ่มจากการตระหนักเห็นความจำเป็นและเกิดความสนใจที่จะร่วมกันเป็นเครือข่าย แล้วจึงติดต่อสื่อสารกันตกลงใจที่จะทำงานร่วมกัน กำหนดกิจกรรมที่จะทำร่วมกัน และนำผลจากการทำกิจกรรมมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และขยายผล โดยสามารถสรุปขั้นตอนการสร้างเครือข่ายได้ ดังนี้

1. ขั้นการตระหนักถึงความจำเป็นในการสร้างเครือข่าย เพื่อที่จะทำงานบรรลุเป้าหมาย และสามารถใช้เครือข่ายในการทำงานได้
2. ขั้นการติดต่อกับองค์กรที่จะเป็นเครือข่าย โดยการรวมเครือข่ายจะเกิดขึ้นในเมื่อองค์กรเครือข่ายมีความต้องการเหมือนกัน และต้องการจะทำกิจกรรมเหมือนกัน ดังนั้น จะต้องสร้างความคุ้นเคยและการยอมรับ รวมทั้ง ความไว้วางใจกัน โดยการให้ข้อมูลแลกเปลี่ยนข้อมูล และมีการเตรียมการหรือเตรียมเครือข่าย
3. ขั้นตอนการสร้างพันธมิตรร่วมกัน คือ การตกลงใจที่จะทำงานร่วมกัน มีการเสริมความรู้แลกเปลี่ยนความรู้ ขั้นนี้เรียกว่า เป็นการศึกษาเรียนรู้
4. ขั้นตอนการพัฒนาความสัมพันธ์ เป็นการเริ่มทำกิจกรรมร่วมกัน และตกลงกันในการบริหารจัดการ ดังนี้
 - 4.1 กำหนดวัตถุประสงค์
 - 4.2 กำหนดกิจกรรมและข้อตกลงในการทำงาน
 - 4.3 กำหนดบทบาทสมาชิก
 - 4.5 กำหนดสิทธิและหน้าที่
5. ขั้นการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งนำไปสู่ความสัมพันธ์ที่เหนียวแน่นและการขยายตัว ขยายกิจกรรมตามพื้นที่หรือตามลักษณะกิจกรรม

2.2.2 การวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

ผู้ศึกษาได้วิเคราะห์ข้อมูลภายใต้หลักการและแนวคิดที่นำเสนอในข้อ 2.2.1 โดยขอเสนอการกำหนดเครื่องมือในการพัฒนาแนวคิด รายละเอียดดังปรากฏในตารางที่ 2-2 ดังนี้

ตารางที่ 2-2 กรอบแนวคิดและเครื่องมือหรือวิธีการในการพัฒนา

ที่มา: จัดทำโดยผู้ศึกษา

กรอบแนวคิด	เครื่องมือและวิธีการในการพัฒนา
1. การเปิดเผยข้อมูลของภาครัฐ	การสร้างช่องทางการเปิดเผยข้อมูล ทั้งในรูปแบบออนไลน์ และออฟไลน์ รวมถึงช่องทางการสื่อสารแบบสองทาง (Two way communication) เพื่อรับฟังความคิดเห็นของทุกภาคส่วน
2. การมีนโยบายและกฎหมายที่เอื้อต่อการเปิดระบบราชการ	นโยบายและกฎหมายที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
3. การสร้างภาคีเครือข่าย	การจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ได้แก่ การจัดเวทีชุมชน การจัดเวทีรับฟังความคิดเห็น การจัดการประชุม การจัดสัมมนา
4. การสร้างแรงจูงใจ	การกระตุ้น เพื่อให้้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ได้แก่ การมอบรางวัล การชื่นชม การมอบเกียรติบัตร
5. การสนับสนุนองค์ความรู้และทรัพยากร	การให้ความรู้และสร้างช่องทางการสื่อสารเพื่อเปิดเผยข้อมูลและสร้างการมีส่วนร่วม ได้แก่ การจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เว็บไซต์ เอกสารตีพิมพ์ วิทยุชุมชน จดหมายข่าว การจัดอบรม
6. การพัฒนาเทคโนโลยี นวัตกรรม และโครงสร้างพื้นฐาน โดยมีประชาชนเป็นศูนย์กลาง	เทคโนโลยี นวัตกรรม และโครงสร้างพื้นฐานในการเปิดเผยข้อมูลและส่งเสริมการมีส่วนร่วม ได้แก่ ช่องทางการแจ้งเรื่องร้องเรียน, Line, Chatbot, แอปพลิเคชัน
7. การติดตามนโยบายของภาครัฐ	ระบบติดตามตรวจสอบการดำเนินงานหน่วยงานของรัฐ ได้แก่ การกำหนดตัวชี้วัด หรือการติดตามการดำเนินงานของหน่วยงานผ่านช่องทางต่าง ๆ
8. การสร้างวัฒนธรรมองค์กร	การปรับเปลี่ยนทัศนคติ (Mindset) การสร้างวัฒนธรรมและค่านิยมการเปิดเผยข้อมูลและสร้างการมีส่วนร่วม

2.2.3 ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการแก้ไขปัญหาหรือการพัฒนา

2.2.3.1 ข้อเสนอเชิงนโยบาย

จากการวิเคราะห์สภาพปัญหา และกรอบแนวคิดในการพัฒนา ผู้ศึกษาจึงได้วิเคราะห์ประเด็น เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำบาดาล ภายใต้การมีส่วนร่วมของท้องถิ่นและชุมชน ให้มีความสมดุล ยั่งยืน และเป็นธรรม ดังนี้

1. ด้านการสร้างความรู้ความเข้าใจต่อทุกภาคส่วน ได้แก่

1.1 การเปิดเผยข้อมูลด้านการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำบาดาลให้ทุกภาคส่วน ได้รับทราบ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อสร้างการรับรู้และความเข้าใจ อันจะนำไปสู่การสร้าง การมีส่วนร่วมและการบูรณาการการทำงานในการแก้ไขปัญหาาร่วมกันและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน รวมทั้งเพื่อเป็น การสร้างการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงาน

1.2 การพัฒนาเทคโนโลยี นวัตกรรม และโครงสร้างพื้นฐานมาช่วยในการเปิดเผยข้อมูล และส่งเสริมการมีส่วนร่วม โดยเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาธารณะที่ช่วยในการเรียนรู้ด้านการบริหารจัดการทรัพยากร น้ำบาดาล โดยจัดทำในรูปแบบที่เข้าใจง่ายและสื่อสารผ่านช่องทางดิจิทัลต่าง ๆ เช่น ข้อมูลด้านการดูแล บำรุงรักษา ระบบประปาบาดาล และบ่อน้ำบาดาลในเบื้องต้น เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงและสามารถนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์

1.3 การให้ความรู้เกี่ยวกับการบำรุงรักษาระบบประปาบาดาล บ่อน้ำบาดาล และการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำบาดาล ผ่านช่องทาง และสื่อต่าง ๆ ที่ประชาชนและกลุ่มผู้ใช้เข้าถึงได้ง่าย ส่งเสริมให้ประชาชนได้รู้ระเบียบ กฎหมาย และเข้าใจบทบาทหน้าที่ พัฒนาความรู้ความเข้าใจ พร้อมทั้ง เพิ่มขีดความสามารถในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำบาดาล

2. ด้านการส่งเสริมบทบาทการมีส่วนร่วมของภาครัฐและท้องถิ่นอย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่

2.1 การปรับปรุงนโยบาย และพัฒนากฎหมายเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วม ของภาคประชาชน และส่งเสริมให้ประชาชนได้รู้ระเบียบ กฎหมาย และเข้าใจบทบาทหน้าที่ พร้อมทั้งสนับสนุน การสร้างศักยภาพและโอกาสให้ภาคประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำบาดาล

2.2 สร้างภาคีเครือข่าย เพื่อให้เกิดรูปแบบการทำงานที่เน้นความร่วมมือ และการมีส่วนร่วม ทั้งในองค์กรและภาคส่วนอื่น อันจะก่อให้เกิดความร่วมมือในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำบาดาลร่วมกัน

2.3 สร้างแรงจูงใจ เพื่อให้เกิดความต้องการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการ บริหารจัดการทรัพยากรน้ำบาดาล และสร้างความตระหนักรู้ในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำบาดาล ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

3. ด้านการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการภายในองค์กร ได้แก่

3.1 สร้างระบบติดตามและประเมินผล รวมทั้งรายงานความคืบหน้าของการดำเนินงาน ในแต่ละเรื่องผ่านการใช้ตัวชี้วัดในการติดตามเพื่อดูผลการปฏิบัติงาน และตรวจสอบการปฏิบัติงานของ กรมทรัพยากรน้ำบาดาลให้เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้

3.2 สร้างวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมเพื่อให้บุคลากรทุกคนสามารถบริหารจัดการ น้ำบาดาลตามหลักวิชาการและมาตรฐานด้านน้ำบาดาล มุ่งเน้นการเป็นพี่เลี้ยงให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งสร้างพันธมิตรที่พร้อมในการต่อยอดให้กับประชาชนเพื่อให้เกิดการใช้ น้ำบาดาลอย่างยั่งยืน

2.2.3.2 แผนการขับเคลื่อนข้อเสนอ

จากข้อเสนอเชิงนโยบาย ซึ่งรายงานฉบับนี้ผู้ศึกษาได้วิเคราะห์และกำหนดแผนการขับเคลื่อน ข้อเสนอเชิงนโยบาย เป็น 3 ระยะ ดังแสดงในตารางที่ 2-3

ตารางที่ 2-3 แผนการขับเคลื่อนข้อเสนอเชิงนโยบาย พร้อมแนวทางการดำเนินงานสู่การปฏิบัติจริง

ที่มา: จัดทำโดยผู้ศึกษา

ระยะสั้น 1 ปี (2567)	ระยะปานกลาง 3 ปี (2568-2570)	ระยะยาว 5 ปี (2570-2574)
<ul style="list-style-type: none"> • สร้างเครือข่ายน้ำบาดาล • สร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำบาดาลแก่ทุกภาคส่วน • เร่งถ่ายทอดองค์ความรู้ เทคโนโลยี ในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำบาดาล แก่ อปท. • สร้างเครือข่ายภายในและภายนอก กระทรวง และแลกเปลี่ยนความรู้กับ ต่างประเทศ • จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์องค์ความรู้ ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำบาดาล และเผยแพร่ผ่านช่องทางต่างๆ • จัดทำ e-learning ด้านการดูแล บำรุงรักษาระบบประปาบาดาลและ บ่อน้ำบาดาล 	<ul style="list-style-type: none"> • ถ่ายโอนทรัพย์สินเพื่อให้ อปท. สามารถขอรับงบประมาณในการดูแล บำรุงรักษาโครงการ • จัดทำต้นแบบการบริหารจัดการ ทรัพยากรน้ำบาดาล และเผยแพร่ ผ่านสื่อต่าง ๆ และจัดเวทีถอดบทเรียน โดยให้ผู้ นำที่เป็นต้นแบบเป็นวิทยากร ในการสื่อสาร • ปรับปรุงมาตรฐาน วิชาการน้ำบาดาล • เร่งประกาศพื้นที่ควบคุม / อนุรักษ์ • จัดทำ MOU ระหว่างกรมทรัพยากร น้ำบาดาล กับ อปท. ก่อนการดำเนิน โครงการเพื่อวางแผนการปฏิบัติงาน และนำมาสู่การบริหารจัดการน้ำบาดาล อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงร่วมกัน อนุรักษ์ทรัพยากรน้ำบาดาลให้มีความสมดุล และใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืน 	<ul style="list-style-type: none"> • ขอรับการจัดสรรงบประมาณใน ลักษณะการบำรุงรักษาโครงการ • มีนโยบายให้ อปท. และประชาชน ร่วมตัดสินใจต่ออนาคตของโครงการ • ตั้งศูนย์เรียนรู้ และจัดสัมมนาเพื่อ ถ่ายทอดประสบการณ์และถ่ายทอด องค์ความรู้ • พัฒนาเครือข่ายตอบโต้เชิงรุก ต่อสถานการณ์น้ำบาดาล • สร้างเครือข่ายระยะยาว ในทุกภาคส่วน ของประชาชน และ อปท.

ทั้งนี้ ข้อเสนอตัวอย่างโครงการภายใต้แผนการขับเคลื่อนทั้ง 3 ระยะ ได้แก่

- ตัวอย่างโครงการภายใต้แผนการขับเคลื่อนข้อเสนอระยะสั้น : การสร้างองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำบาดาล โดยมีเป้าหมายดังนี้

1. บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้เสริมสร้างความรู้ด้านการพัฒนาน้ำบาดาล การอนุรักษ์น้ำบาดาลและการเติมน้ำลงสู่ชั้นน้ำบาดาล หลักเกณฑ์ และระเบียบปฏิบัติในการควบคุมกิจการน้ำบาดาล รวมทั้งพระราชบัญญัติน้ำบาดาล พ.ศ. 2520 และที่แก้ไขเพิ่มเติม กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการกำหนดนโยบายและบริหารจัดการทรัพยากรน้ำบาดาลในระดับท้องถิ่น สามารถดูแลและซ่อมบำรุงระบบประปาบาดาล และระบบกระจายน้ำได้อย่างถูกต้องตามมาตรฐานวิชาการ

2. ช่างเจาะน้ำบาดาลของภาครัฐและภาคเอกชนมีความรู้ความเข้าใจในวิชาการน้ำบาดาล กฎหมายว่าด้วยน้ำบาดาล และพัฒนาทักษะ สมรรถนะให้แก่ช่างเจาะน้ำบาดาลของภาครัฐและภาคเอกชน ให้สามารถดำเนินการเจาะและพัฒนาบ่อน้ำบาดาล ให้เป็นไปตามหลักวิชาการและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อันจะก่อให้เกิดความยั่งยืนของทรัพยากรน้ำบาดาลต่อไปในอนาคต

3. องค์ความรู้ด้านน้ำบาดาลมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทรัพยากรน้ำบาดาลได้รับการอนุรักษ์ และเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการอย่างบูรณาการและยั่งยืน

วัตถุประสงค์ในการดำเนินการ

1. เพื่อเสริมสร้างความรู้ด้านการพัฒนาน้ำบาดาล การอนุรักษ์น้ำบาดาลและเติมน้ำลงสู่ชั้นน้ำบาดาล ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ และระเบียบปฏิบัติในการควบคุมกิจการน้ำบาดาล รวมถึงพระราชบัญญัติน้ำบาดาล พ.ศ. 2520 และที่แก้ไขเพิ่มเติม กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องให้กับบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2. เพื่อเสริมสร้างองค์ความรู้ด้านดูแลรักษาระบบประปาบาดาลและระบบกระจายน้ำให้กับบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อให้การดูแลรักษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้การใช้งานของระบบประปาบาดาลและระบบกระจายน้ำเป็นไปอย่างยั่งยืน

3. เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในวิชาการน้ำบาดาล กฎหมายว่าด้วยน้ำบาดาล และพัฒนาทักษะ สมรรถนะ ให้แก่ช่างเจาะน้ำบาดาลของภาครัฐและภาคเอกชน

4. เพื่อให้ช่างเจาะน้ำบาดาลทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ที่ปฏิบัติหน้าที่ด้านการควบคุมงานด้านการเจาะและพัฒนาบ่อน้ำบาดาลได้เข้าใจในเนื้อหาของงานด้านน้ำบาดาล รวมทั้งการเจาะและพัฒนาบ่อน้ำบาดาลในพื้นที่สภาพอุทกธรณีวิทยาซับซ้อน

5. เพื่อพัฒนาและยกระดับความรู้ ความสามารถด้านการเจาะน้ำบาดาล ให้แก่ ช่างเจาะน้ำบาดาลทั้งภาครัฐและภาคเอกชนให้สามารถเจาะน้ำบาดาลในพื้นที่ที่มีสภาพอุทกธรณีวิทยาซับซ้อน และมีความหลากหลายได้อย่างถูกต้อง

กลุ่มเป้าหมาย

บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และช่างเจาะน้ำบาดาลทั้งภาครัฐและภาคเอกชน

กิจกรรมในการดำเนินการ

1. การฝึกอบรมหลักสูตร เสริมสร้างความรู้ด้านการบริหารจัดการน้ำบาดาลและการซ่อมบำรุงรักษาระบบประปาบาดาล และระบบกระจายน้ำสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2. การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การพัฒนาและการบำรุงรักษาบ่อน้ำบาดาล และการอุดกลบบ่อน้ำบาดาล
3. การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การแก้ปัญหาที่เกิดจากการเจาะน้ำบาดาล และการใช้น้ำบาดาลเชิงอนุรักษ์

ประโยชน์ที่จะได้รับการดำเนินการ

1. บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความรู้ ทักษะ และเทคนิคการปฏิบัติงานเจาะและพัฒนาบ่อน้ำบาดาล ตลอดจนการอนุรักษ์น้ำบาดาลมากยิ่งขึ้น
2. บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้าใจมาตรฐาน ข้อกำหนด และระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการเจาะและพัฒนาบ่อน้ำบาดาล และการควบคุมกิจการน้ำบาดาล
3. บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตระหนักถึงความสำคัญของการปฏิบัติงานเจาะและพัฒนาบ่อน้ำบาดาล รวมทั้งการเติมน้ำลงสู่ชั้นน้ำบาดาลที่ได้มาตรฐาน
4. การแก้ไขระบบประปาบาดาลและระบบกระจายน้ำเป็นไปอย่างรวดเร็วและสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่
5. การควบคุม กำกับดูแลการประกอบกิจการน้ำบาดาลมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น สามารถส่งเสริมการกำกับควบคุมการประกอบกิจการน้ำบาดาลและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำบาดาลให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
6. มีบุคลากรของภาครัฐและภาคเอกชนเป็นผู้ควบคุม รับผิดชอบในการเจาะน้ำบาดาล และการอุดกลบบ่อน้ำบาดาลที่มีคุณภาพ ส่งผลให้งานด้านการเจาะและพัฒนาบ่อน้ำบาดาลมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

- ตัวอย่างโครงการภายใต้แผนการขับเคลื่อนข้อเสนอระยะปานกลาง : *การสร้างต้นแบบในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำบาดาล* โดยมีเป้าหมายเพื่อกระตุ้น จูงใจ ให้เกิดความร่วมมือในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำบาดาลอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาชน ภาคเอกชน และภาครัฐ และเป็นต้นแบบเพื่อส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำบาดาล และสร้างความตระหนักรู้ด้านการอนุรักษ์น้ำบาดาล ให้แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียด้านน้ำบาดาลทั้งภาครัฐและเอกชน ตลอดจนประชาชนที่สนใจทั่วไป เพื่อร่วมกันสืบสานพระราชปณิธานในการร่วมดูแล รักษา ปกป้องทรัพยากรน้ำบาดาลให้เกิดความยั่งยืนตลอดไป

วัตถุประสงค์ในการดำเนินการ

1. เพื่อยกย่องเชิดชูเกียรติเครือข่ายน้ำบาดาล ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ที่ทำประโยชน์ต่อสังคมและสนับสนุนการดำเนินงานด้านน้ำบาดาล ตลอดจนเพื่อนำเสนอผลงานด้านการจัดการทรัพยากรน้ำบาดาลของเครือข่ายน้ำบาดาล ให้เป็นที่ประจักษ์ต่อสาธารณชน และเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับทุกภาคส่วน
2. เพื่อส่งเสริมให้เกิดต้นแบบการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำบาดาล และความตระหนักรู้ด้านการอนุรักษ์น้ำบาดาล
3. เสริมสร้างศักยภาพเครือข่ายน้ำบาดาล เพื่อสนับสนุนบริหารจัดการและการใช้ประโยชน์น้ำบาดาลอย่างยั่งยืนและเกิดประโยชน์สูงสุด

กลุ่มเป้าหมาย

เครือข่ายกลุ่มผู้ใช้น้ำ เครือข่ายช่างเจาะน้ำบาดาล เครือข่ายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเครือข่ายภาครัฐที่ร่วมบูรณาการความร่วมมือในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำบาดาล

กิจกรรมในการดำเนินการ

1. การคัดเลือกและการมอบรางวัลเชิดชูเกียรติให้กับบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับน้ำบาดาล ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน อาทิ สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด ช่างเจาะน้ำบาดาล ของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล กลุ่มผู้ใช้น้ำบาดาลดีเด่น และผู้ประกอบการดีเด่น เป็นต้น
2. กิจกรรมการศึกษาดูงานกลุ่มผู้ใช้น้ำที่มีความเข้มแข็งและมีแนวทางปฏิบัติที่ดี พร้อมทั้งส่งเสริมศักยภาพของต้นแบบการบริหารจัดการน้ำบาดาลให้เป็นวิทยากรในการถ่ายทอดองค์ความรู้ แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับน้ำบาดาล

ประโยชน์ที่จะได้รับการดำเนินการ

1. สามารถนำไปสู่การสร้างเครือข่ายที่เป็นระบบและยั่งยืน และสนับสนุนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำบาดาลอย่างเป็นธรรม สมดุล และยั่งยืน
2. สามารถเผยแพร่ประชาสัมพันธ์กรมทรัพยากรน้ำบาดาล รวมทั้งสร้างความตระหนักรู้ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำบาดาล และอนุรักษ์น้ำบาดาลอย่างยั่งยืน
3. เกิดภาคีเครือข่ายในลักษณะหุ้นส่วนความร่วมมือที่มีความรู้สึกเป็นเจ้าของทรัพยากรน้ำบาดาล และรู้สึกหวงแหนทรัพยากรน้ำบาดาล ส่งผลให้เกิดการใช้งานทรัพยากรน้ำบาดาลอย่างยั่งยืน และเกิดประโยชน์สูงสุด นอกจากนี้ยังสามารถสร้างหุ้นส่วนในการทำงานร่วมกันอย่างบูรณาการเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างรวดเร็ว

- ตัวอย่างโครงการภายใต้แผนการขับเคลื่อนข้อเสนอระยะยาว : *การพัฒนาเครือข่ายน้ำบาดาล* โดยมีเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างศักยภาพและแสวงหาความร่วมมือจากประชาชน กลุ่มเกษตรกร และผู้นำชุมชน ด้วยการรณรงค์ เผยแพร่ประชาสัมพันธ์เพื่อสานพลังประชารัฐ รวมถึงสร้างความรับรู้ ความเข้าใจในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำบาดาลในระดับพื้นที่ ให้เกิดพลังความร่วมมือสร้างความมั่นคงด้านน้ำ โดยเฉพาะน้ำอุปโภคบริโภค

และเพื่อการเกษตรนำไปสู่การสร้างกฎ กติกา ของชุมชนในการบริหารจัดการการใช้น้ำ เป็นการบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่าง “ภาคประชาชน” กับ “กรมทรัพยากรน้ำบาดาล” ในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำบาดาล พร้อมทั้งส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มของภาคประชาชนและจัดตั้งเป็น “เครือข่าย” และมุ่งเน้นขยาย ฐานสมาชิก เครือข่ายประชาชนด้านการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำบาดาล โดยเป็นช่องทางติดต่อสื่อสาร การประสานความร่วมมือ โดยมีบทบาทสนับสนุนข้อมูลเบาะแสที่เป็นประโยชน์แก่ทางราชการ

วัตถุประสงค์ในการดำเนินการ

1. เพื่อส่งเสริมให้ผู้ใช้น้ำบาดาล มีความรู้และตระหนักถึงความสำคัญของการบริหารจัดการ ทรัพยากรน้ำบาดาลในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ยั่งยืน และมั่นคง นำไปสู่การสร้างกฎ กติกา ของชุมชน ในการบริหารจัดการการใช้น้ำบาดาลในท้องถิ่น
2. เพื่อพัฒนาศักยภาพ เสริมสร้างความสัมพันธ์ และขยายฐานสมาชิกเครือข่าย ประชาชนด้านการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำบาดาล โดยเป็นช่องทางติดต่อสื่อสารและประสานความร่วมมือ โดยมีบทบาทสนับสนุนข้อมูลเบาะแสที่เป็นประโยชน์แก่ทางราชการ
3. เพื่อส่งเสริมให้มีเครือข่ายน้ำบาดาลในประเทศเพิ่มขึ้น และส่งเสริมองค์ความรู้งานวิชาการ ด้านน้ำบาดาลผ่านการสร้างเครือข่าย
4. เพื่อสร้างเครือข่ายและส่งเสริมความร่วมมือด้านการบริหารจัดการน้ำบาดาลในระดับ กรอบความร่วมมือระหว่างประเทศในระดับนานาชาติ

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มผู้ใช้น้ำ ผู้นำชุมชน บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเจ้าหน้าที่องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น ประชาชนทั่วไป และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

กิจกรรมในการดำเนินการ

1. การฝึกอบรม หลักสูตร “เสริมสร้างความรู้ด้านการบริหารจัดการน้ำบาดาลสำหรับ เครือข่ายกลุ่มผู้ใช้น้ำบาดาล โดยการให้ความรู้เบื้องต้นด้านน้ำบาดาลและลงพื้นที่สร้างเวทีชุมชน เพื่อประชาสัมพันธ์ โครงการกับกลุ่มเป้าหมาย และรวบรวมกลุ่มผู้ใช้น้ำบาดาลในพื้นที่
2. การจัดประชุมวิชาการน้ำบาดาลนานาชาติ

ประโยชน์ที่จะได้รับการดำเนินการ

1. กลุ่มผู้ใช้น้ำ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีความรู้ ทักษะ ด้านการอนุรักษ์น้ำบาดาลมากยิ่งขึ้น
2. เกษตรกรผู้ใช้น้ำบาดาลได้แนวทางการบริหารจัดการน้ำบาดาลสำหรับเกษตรมูลค่าสูง
3. กลุ่มผู้ใช้น้ำ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความเข้มแข็งในการบริหารจัดการทรัพยากร น้ำบาดาลในพื้นที่
4. ได้เครือข่ายการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำบาดาลในระดับพื้นที่เพิ่มมากขึ้น

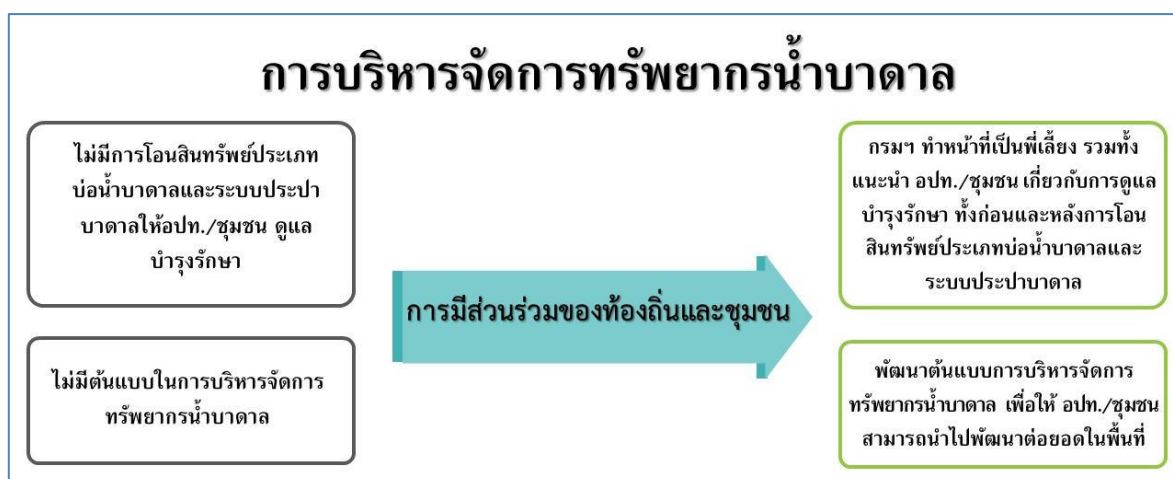
5. การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำบาดาลเป็นไปอย่างยั่งยืนและเป็นระบบถูกต้องตามหลักวิชาการ

6. มีเครือข่ายองค์ความรู้ทางวิชาการน้ำบาดาลในประเทศ และเครือข่ายองค์ความรู้วิชาการด้านน้ำบาดาลในระดับระหว่างประเทศ เพื่อนำไปสู่การสร้างเครือข่ายที่เป็นระบบและยั่งยืน และสนับสนุนการพัฒนาวิชาการน้ำบาดาล

7. สร้างเครือข่ายและความสัมพันธ์ระหว่างกรมทรัพยากรน้ำบาดาล หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับงานด้านบริหารจัดการน้ำบาดาลในระดับชาติและนานาชาติ เพื่อประโยชน์ในการร่วมมือและแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ ตลอดจนการศึกษาวิจัยด้านทรัพยากรน้ำบาดาลในอนาคต

8. สร้างและกระชับความสัมพันธ์เครือข่ายด้านการบริหารจัดการน้ำและน้ำบาดาลในระดับระหว่างประเทศ เพื่อประโยชน์ในการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ และความช่วยเหลือด้านวิชาการในอนาคต

ท้ายนี้ แม้ในรายงานฉบับนี้ของผู้ศึกษาจะเสนอเพียงตัวอย่างของโครงการในการดำเนินงานในระยะต่าง ๆ ที่จะสามารถขับเคลื่อนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำบาดาล ภายใต้การมีส่วนร่วม ทั้งนี้ผู้ศึกษามุ่งหวังที่จะขับเคลื่อนการโอนสินทรัพย์ประเภทบ่อน้ำบาดาลและระบบประปาบาดาล เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถบริหารจัดการ ดูแล และบำรุงรักษาให้ประชาชนสามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำบาดาลได้อย่างยั่งยืน และเกิดประโยชน์สูงสุด โดยมุ่งเน้นให้บุคลากรของกรมทรัพยากรน้ำบาดาลทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยง (Coach) รวมทั้งแนะนำ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน เกี่ยวกับการดูแล บำรุงรักษา ทั้งก่อนและหลังการโอนสินทรัพย์ประเภทบ่อน้ำบาดาลและระบบประปาบาดาล พร้อมทั้งพัฒนาต้นแบบการบริหารจัดการทรัพยากร น้ำบาดาล เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และชุมชน ได้นำไปประยุกต์ใช้และต่อยอดในพื้นที่ของตนเองต่อไป

ภาพที่ 2-7 แสดงการเปรียบเทียบระหว่างสิ่งที่เกิดขึ้น ณ ปัจจุบัน กับความมุ่งหวังที่ต้องการให้เกิดขึ้นของการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำบาดาลภายใต้การมีส่วนร่วมของท้องถิ่นและชุมชน
ที่มา: จัดทำโดยผู้ศึกษา

2.2.4 ปัจจัยที่อาจมีผลกระทบต่อความสำเร็จของการดำเนินการและแนวทางการบริหารจัดการ

ในการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายในครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้วิเคราะห์ปัจจัยที่อาจมีผลกระทบต่อความสำเร็จของการดำเนินการและแนวทางการบริหารจัดการ โดยมีรายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 2-4

ตารางที่ 2-4 ผลกระทบต่อความสำเร็จและแนวทางการบริหารจัดการต่อข้อเสนอเชิงนโยบาย

ที่มา: จัดทำโดยผู้ศึกษา

ปัจจัยที่อาจมีผลกระทบต่อความสำเร็จ	แนวทางการบริหารจัดการ
1. การสร้างการมีส่วนร่วมและเครือข่าย	1. สร้างความเชื่อมั่นกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนกลางและระดับพื้นที่ว่า กรมจะดำเนินบทบาทในการเป็นพี่เลี้ยง/ที่ปรึกษาอย่างต่อเนื่อง
2. ความร่วมมือของบุคลากรภายในองค์กร	2. สร้างความรับรู้ให้บุคลากรภายในหน่วยงานรับรู้ถึงเป้าหมายของหน่วยงานร่วมกัน และมีการจัดฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ภายในอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถสื่อสารองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำบาดาลได้อย่างถูกต้อง

2.3 ภาวะผู้นำเพื่อการขับเคลื่อนข้อเสนอ

คุณลักษณะของผู้นำที่จะขับเคลื่อนข้อเสนอไปสู่การปฏิบัติให้เป็นรูปธรรม มีดังนี้

1. ผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Change Agent) ซึ่งต้องสามารถปรับไปสู่การทำงานที่เน้นการทำงานแบบเครือข่ายความร่วมมือ พร้อมทั้งทำหน้าที่ในการสร้างแรงบันดาลใจ และมีระบบการสร้างแรงจูงใจในการทำงานให้กับบุคลากร เพื่อให้ร่วมกันปฏิบัติงานที่มีความท้าทายให้ประสบความสำเร็จ

2. ทักษะการสื่อสารโน้มน้าว เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในทุกภาคส่วนและทุกระดับสามารถปฏิบัติงานได้บรรลุเป้าหมาย ดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกัน และก่อให้เกิดการทำงานร่วมกันอย่างบูรณาการ ผู้นำจะต้องมีการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพในทุกระดับ พร้อมทั้งเข้าใจความต้องการของทุกภาคส่วน และสร้างแรงจูงใจให้กับบุคลากรในทุกระดับเพื่อให้การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำบาดาลบรรลุเป้าหมาย

3. ทักษะในการทำงานอย่างบูรณาการ เพื่อสร้างความสัมพันธ์กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. ทักษะการทำงานเป็นทีมและการสร้างทีมงาน ซึ่งการขับเคลื่อนผ่านทีม ไม่สามารถดำเนินการได้ด้วยคนเพียงคนเดียว ประกอบกับทีมงานต้องมาจากหลายหน่วยงาน ดังนั้น ผู้นำต้องสามารถสร้างและบริหารจัดการทีมให้สามารถบูรณาการการทำงานร่วมกันได้

3. แผนพัฒนาตนเอง

(ข้อมูลส่วนบุคคลไม่เผยแพร่)

บรรณานุกรม

- กรมทรัพยากรน้ำบาดาล. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2560). **ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการ
ทรัพยากรน้ำบาดาล ระยะ 20 ปี พ.ศ. 2560 – 2579.**
- กรมทรัพยากรน้ำบาดาล. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2566). **แผนปฏิบัติการของ
กรมทรัพยากรน้ำบาดาลระยะ 5 ปี (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2566 – 2570).**
- ประชัย ศรีจามร. (2549). **การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการปลูกป่าภาครัฐ กรณีศึกษาตำบลป่าอ้อดอนชัย
อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาพัฒนาสังคมและ
สิ่งแวดล้อม, คณะพัฒนาสังคม, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สำนักงานวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2559.) **การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม
ของประชาชน.** เข้าถึงจาก www.parliament.go.th/library
- อุโรม แก้วจันทร์. (2554.) **รูปแบบการถ่ายโอนภารกิจด้านทรัพยากรน้ำบาดาล ตามแผนปฏิบัติการฯ (ฉบับที่ 2)
ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.** เอกสารวิชาการส่วนบุคคล หลักสูตรประกาศนียบัตรชั้นสูง,
การบริหารงานภาครัฐและกฎหมายมหาชน, สถาบันพระปกเกล้า.

ประวัติผู้เขียนเอกสารรายงานการศึกษาส่วนบุคคล

ชื่อ - สกุล นางสาววัชรพร เสียงสังข์

ประวัติการศึกษา

ปริญญาตรี	ศิลปศาสตรบัณฑิต (การบัญชี)/สถาบันราชภัฏลำปาง/พ.ศ. 2543
ปริญญาตรี	นิติศาสตรบัณฑิต (นิติศาสตร์)/มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธราช/พ.ศ. 2557
ปริญญาตรี	รัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต (การบริหารทรัพยากรบุคคล)/มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธราช/ พ.ศ. 2561
ปริญญาโท	บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (การบัญชี)/มหาวิทยาลัยรามคำแหง/พ.ศ. 2551

ประสบการณ์การรับราชการ

12 เม.ย. 60	นักวิชาการเงินและบัญชี ชำนาญการพิเศษ	สำนักบริหารกลาง	กรมทรัพยากรน้ำบาดาล
22 ต.ค. 63	นักวิชาการพัสดุ ชำนาญการพิเศษ	สำนักบริหารกลาง	กรมทรัพยากรน้ำบาดาล
7 ก.ค. 65	ผู้อำนวยการระดับสูง	ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ ทรัพยากรน้ำบาดาล	กรมทรัพยากรน้ำบาดาล
10 ต.ค. 65	ผู้อำนวยการระดับสูง	สำนักงานสิ่งแวดล้อมและ ควบคุมมลพิษที่ 16	กรมควบคุมมลพิษ
10 พ.ย. 65	ผู้อำนวยการระดับสูง	สำนักบริหารกลาง	กรมทรัพยากรน้ำบาดาล

ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบันและสถานที่ทำงาน

ผู้อำนวยการระดับสูง

สำนักบริหารกลาง กรมทรัพยากรน้ำบาดาล

26/83 ซอยงามวงศ์วาน 54 แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กทม. 10900